

Het torenuurwerk van Jisp.

In het kort de voorgeschiedenis:

Een krantenbericht in juni 1978,

Kuren

Nadien werd vergaderd door de commissie financiën, die als eerste punt ter behandeling kreeg het voorstel van B. en W. voor de aankoop van een nieuwe klok voor de Jisper kerk. „De huidige heeft kuren, blijft zo nu en dan stilstaan en loopt nu weer vijf minuten voor”, zei de heer Post. Het gaat om een bedrag van 3.835 gulden. Men krijgt daarvoor een klok, die aanvankelijk moest worden opgewonden, maar die in 1952 elektrisch is gemaakt.

De heer M. Muis (JB) vond het een groot bedrag. Hij wist iemand uit de gemeente, die bereid was om te kijken of de klok nog kon worden gerepareerd. Daar hadden burgemeester en commissieleden wel oren naar. Als het niet lukt met die reparatie gaat men in ieder geval akkoord met de aanschaf van een nieuw uurwerk.

De kleuterschool kan de zonwering van 1.481 gulden wel vergeten. Niet alleen waren de commissieleden niet bijster enthousiast voor dit extra krediet, maar bovendien gaat de inspecteur van het onderwijs met dit krediet niet akkoord. De heer M. Muis vroeg of de school niet met een ventilator kan volstaan.

Het toenmalige uurwerk van Jisp was aan vervanging toe.

De aankoop van een nieuw uurwerk moest, acht en dertig honderd en vijf en dertig gulden gaan kosten.

Wat werd er aangetroffen!:

De zogenaamde “koektrommel” foto 1&2, maar **geen** mechanisch torenuurwerk!

foto 1

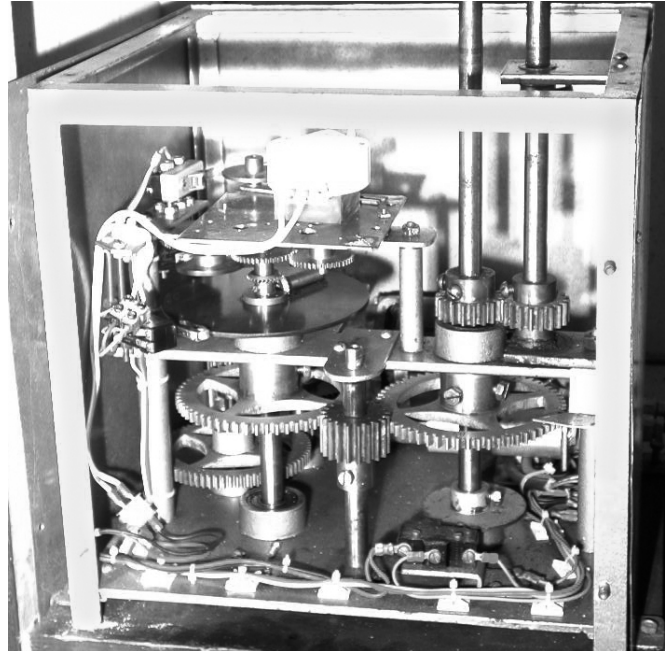

foto 2

Een elektromechanische wijzeraandrijving van de kerk te Jisp, die het vroegere torenuurwerk (*waar is het gebleven?*) overbodig had gemaakt, is door ons gereviseerd en gerepareerd en heeft nog jaren de tijd aangewezen. Het was in 1978 de aanleiding om na te gaan denken hoe mechanische torenuurwerken behouden konden blijven.

Kort daarna was de oprichting van de “Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk” (S.B.T.) een feit.

Het vervangende mechanische slingeruurwerk:

Dit uurwerk is in 1985 aan de “S.B.T.” aangeboden, door een antiquair. Het idee ontstond om het geschikt te maken voor de Ned. Herv. Kerk te Jisp.

Het lag gedemonteerd in een krat en is geheel gereconstrueerd, gereviseerd en geautomatiseerd en uitgevoerd met een “**uniek**” opwindsysteem samen met een slingervanger.

Sinds juli 2002 is het uurwerk geplaatst in de Ned. Herv. Kerk te Jisp.

Het kabinet: foto 4

Bij de proef opstelling in de werkplaats Foto 3 met het “uniek opwindwerk” hadden wij bedacht, dat het mooi zou zijn om het uurwerk compleet, met de gehele automatisering en de gewichten, in één unit Foto 4 onder te brengen, met in gedachte dat het uurwerk ooit op de begane grond zou komen te staan!

Het uurwerk is op de 1e vloer in de consistorie kamer geplaatst.

Het kabinet is gemaakt en geschonken door de firma Heijkamp en geschilderd door Jan de Vries, van schildersbedrijf Hetteling & de Vries.

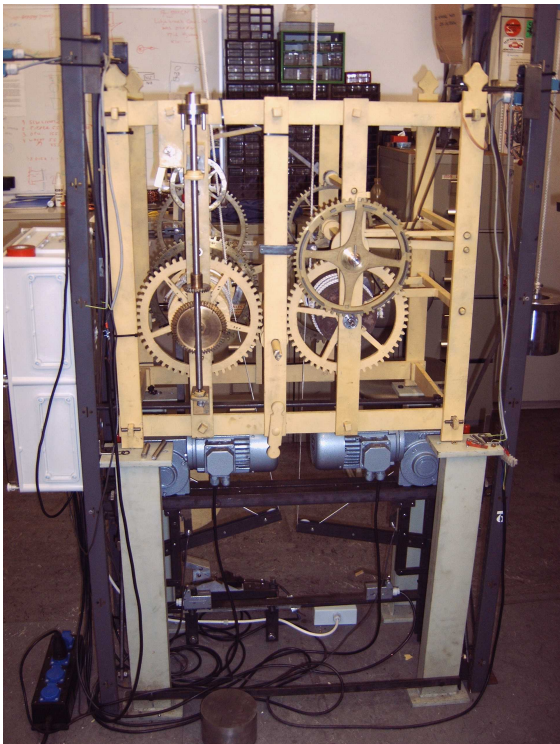

foto 3

foto 4

Op de slingerlens, Foto 5

troffen wij aan, de ingekraste tekst van een eerdere reparatie:

In deze gebrachs op 6 december 1912 door gebr. Den Boer te Wissenkerke.

foto 5

Bij navraag is gebleken dat de gebr. den Boer vroeger een reparatie werkplaats hadden te Wissenkerke, een duizendpoot, hij deed wat met uurwerken was smid en deed ook iets met fietsen.

Maker van het uurwerk?

De maker van een torenuurwerk is vaak moeilijk te achterhalen. De uitvoering van een uurwerk kan meestal een aanwijzing zijn om er achter te komen wie de bouwer is geweest en hoe oud het is.

Hoogstwaarschijnlijk is dit uurwerk een vroege “**van Bergen uit Midwolda**”.

Het bouwjaar is ongeveer 1870.

Werking van het “**uniek**” opwindmechaniek:

De oorspronkelijke aandrijfgewichten, Gaandwerk en Slagwerk worden opgetrokken via een trekkoord op de opwindtrommel dat tegengesteld gewikkeld aan de wikkelingen van het koord c.q. de kabel van de aandrijfgewichten. Trekt men aan het trekkoord, dan wikkelt dit af van de opwindtrommel en tegelijkertijd wikkelt het koord of de kabel van het aandrijfgewicht op waardoor het aandrijfgewicht opgetrokken wordt. Dit principe van opwinden op zich, is al honderden jaren oud, maar pas sinds enige jaren bij torenuurwerken toegepast.

Op 2 april 2005 is het uurwerk officieel in gebruik genomen.

Reden van een nieuw opwind mechaniek:

Gebleken is dat er een vaste storing, regelmatig in het systeem terug kwam. In de afgelopen jaren van het bestaan van de Stichting, (S.B.T.) zijn een aantal opwindsystemen met behulp van een trekkoord verder ontwikkeld.

Het huidige besturingssysteem is verouderd en is moeilijk te ondersteunen. De tegenwoordige besturingssystemen zijn eenvoudiger te programmeren en worden door uurwerk bedrijven ondersteund. Om verzekerd te zijn dat het mechanisch torenuurwerk de tijd zal blijven aanwijzen is besloten voor een moderner systeem.

Het nieuw opwind mechaniek:

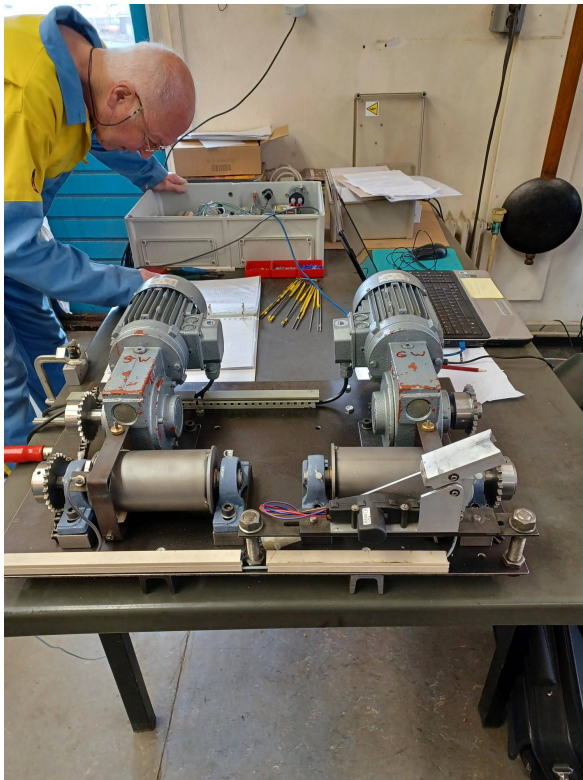

foto 6

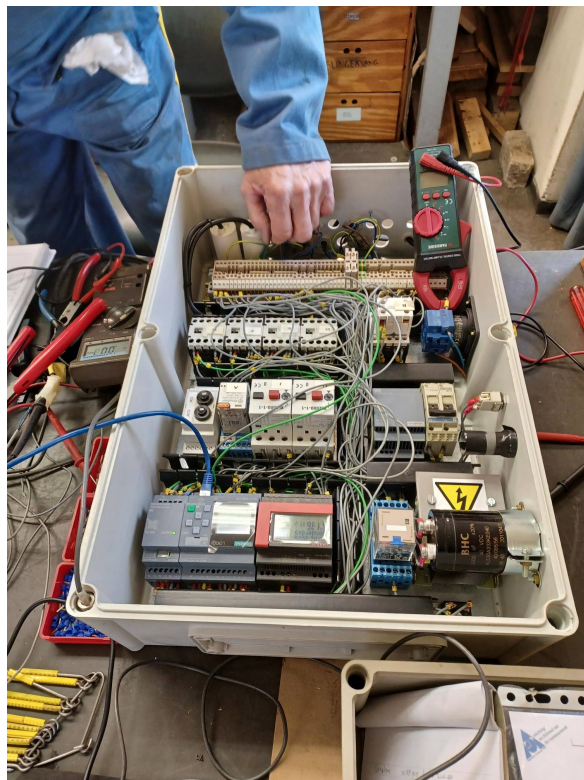

foto 7

Op foto 6 ziet u de proefopstelling in de werkplaats met de motoren met hulp-opwindtrommels en slingervanger. Hier wordt gekeken of alles naar behoren functioneert, de motoren de juiste draairichting hebben en of de slingervanger doet wat hij moet doen.

Op foto 7 wordt u een blik gegund in de kast met het besturingssysteem aan de los hangende bedrading is te zien dat er nog hard aan wordt gewerkt.

Op vrijdag 28 maart 2025 wordt het nieuwe opwindwerk compleet terug gemonteerd en het torenuurwerk weer in werking gezet.

Jan Scholtens, onderhouds- werkplaats coördinator/penningmeester.
Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk.(I.L.)
Mobiël: 06-22827049
e-mail; jm.scholtens@ziggo.nl